

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

VAAPAN SIVISTYSTYÖN KEHITTÄMISOHJELMA 2009-2012

Toimeenpanotilanne 10.12.2009

Johtaja Marita Savola OPM

Kts. www.minedu.fi =>koulutus =>aikuiskoulutus ja vapaa sivistystyö =>

VAPAAN SIVISTYSTYÖN KEHITTÄMISOHJELMA 2009-2012 OPM (2009:12) – TOIMEENPANO KÄYNNISSÄ

- **VST-opintoihin osallistuu vuosittain noin miljoona kansalaista**
- **Vapaalla sivistystyöllä oma laki, joka rahoitus- ja toimintalaki**
- **Oppilaitoksia noin 340: kansalaisopistoja 206, kansanopistoja 88, kesäyliopistoja 20, opintokeskuksia 11 ja liikunnan koulutuskeskuksia 14**
- **Valtionrahoitus 2010 talousarvioesityksessä noin 181,5 milj. euroa**
- **VSTKEHO-valmistelun taustalla KAN-arvioinnin suositukset ja Kesu**
- **Valmisteluryhmän ehdotus kehittämishjelmaksi maaliskuussa 2009: uudistukset koskevat tehtäviä, lainsäädäntöä, rahoitusjärjestelmää, oppilaitosrakennetta ja ohjausta sekä laatua ja vaikuttavuutta**
- **Tavoitteena vahvistaa vapaan sivistystyön edellytyksiä hoitaa ja tehtäviään muuttuvassa toimintaympäristössä: työelämä, sivistys- ja osaamistarpeet, elinikäinen oppiminen, monikulttuurisuus, aktiivinen kansalaisuus, saavutettavuus ja tasa-arvo, hyvinvointi, ikärakenne**
- **KEHO-toimeenpano etenee 17.6.2009 päätettyjen linjausten mukaan**

VAPAAN SIVISTYSTYÖN KEHITTÄMISOHJELMA 2009-2012 OPM (2009:12) – TOIMEENPANO KÄYNTIIN 2009 ....

- **OPM:n päätös kehittämisohjelman toimeenpanosta 17.6.2009**
- **Rahoitusta koskevat ratkaisut ja toimeenpanoa koskevat linjaukset hallituksen vuoden 2010 talousarvioesityksessä**
- **Lainsäädäntöä koskevat ensimmäisen vaiheen uudistukset: HE1 budjettilakina eduskunnalle 2.10.2010: tehtävät/tarkoitus, ylläpitämisluvut, yhteistyövelvoite, laatu- ja kehittämisavustukset sekä synkronointi valtiosuusuudistukseen**
- **Rahoitusmallin laatu- ja kehittämistavoitteiden valmistelu käyntiin ministeriön kirjeellä 17.6.2009 ja käyttöön 2010 po. avustusten jaossa: ehdotukset ministeriölle 30.9.2009 mennessä – OPM päättää ja jakaa ainakin 2010-2011**
- **Ylläpitäjä- ja oppilaitosrakenteen rake-prosessi 2009-2012 käyntiin ministeriön kirjeellä 17.6.2009: kansanopistojen vastaukset 30.10.2009, muilta (paitsi opintokeskuksilta) tilannekatsaukset 30.11.2009 mennessä**

UUDEN RAHOITUSMALLIN KÄYTTÖÖNOTTO: OPM 17.6.2009

- **Rahoitusjärjestelmä 2010 => laskennallinen suoriteperusteinen perusrahoitus sekä laatu- ja kehittämisavustukset (OPM jakaa), ylimääräiset avustukset (OPH) ja opintoseteliavustukset (OPH)**
- **Kehittämisen painopisteiden määrittely vuodesta 2010 lähtien osana uudistuvaa rahoitusjärjestelmää - suuntaviivaohjauksesta luovutaan**
- **Lake-tavoitteet kaikille yhteisiä (esim. elinikäinen oppiminen ja saavutettavuus) sekä kullekin oppilaitosmuodolle erityisiä**
- **Ehdotukset avustusten jaon pohjana olevista lake-tavoitteista, tavoitteiden saavuttamista/edistämistä koskevista kriteereistä ja osuudesta oppilaitosryhmän vos-rahoituksessa pyydetty vst-oppilaitoksia ja -ylläpitäjiä edustavilta järjestöiltä 30.9.2009 mennessä**
- **OPM sopii tavoitteet oppilaitoksia ja ylläpitäjiä edustavien vltkunn. järjestöjen kanssa ja jakaa avustukset ainakin 2010-2011**
- **Lake-avustusten osuus käyttöönottovaiheessa 0-15 %, erityisistä syistä suurempi; ei vaaranneta perusrahoitusta – osuuden lisäämistä harkitaan vasta kun enemmän kokemuksia ja riittävä tietopohja**

OPPILAITOS- JA YLLÄPITÄJÄRAKENTEEN KEHITTÄMINEN 2009-2012: OPM 17.6.2009

- Rake-ohjelman valmistelu yhteistyössä eri oppilaitoksia edustavien ylläpitäjien, järjestöjen ja muiden keskeisten tahojen kanssa 2009-2012 vuorovaikutteisena prosessina
- Tavoitteena on vahvistaa vapaan sivistystyön oppilaitosten edellytyksiä vastata kasvaviin ja uudistuviin tehtäviin muuttuvassa toimintaympäristössä
- Lähtökohtana on eri oppilaitosmuotojen ja ylläpitäjien omien pyrkimysten huomioonottaminen sekä tältä pohjalta syntyvien aloitteiden ja yhteistyösuunnitelmien tukeminen
- Kansanopistojen ylläpitäjien tilannekatsaukset ministeriölle 30.10.2009 mennessä: ylläpitäjä- ja oppilaitosrakenteen nykytila, rakenteellisen kehittämisen tarpeet, vapaan sivistystyön osuus toiminnasta ja rahoituksesta ja yhteys 2.4.2009 vauhti-suositukseen sekä meneillään/vireillä olevat rake-suunnitelmat ja -kokemukset
- OPM:n suositukset jatkotoimenpiteistä ja avustusrahoitus VTA 2010 puitteissa 31.1.2010 mennessä
- Muiden oppilaitosryhmien (paitsi opintokeskukset) ylläpitäjiä edustavien vk-järjestöjen katsaukset yhteistyössä ylläpitäjien kanssa kokonaiskuvan saamiseksi 30.11.2009 mennessä: lyhyt analyysi tähänastisista rake-toimista, arvio vaikutuksista vst-voimavaroihin ja keskeisiin tavoitteisiin sekä yhteenveto rake-suunnitelmista 2009-2012

OPPILAITOS- JA YLLÄPITÄJÄRAKENTEEN KEHITTÄMINEN 2009-2012: OPM 17.6.2009

- **Opetusministeriön pyytämässä rake-katsauksissa huomiota erityisesti**
  - **kansalaisopistot: ylläpitäjärakenteen kehityksen vaikutuksiin opetuksen tarjontaan ja alueelliseen saavutettavuuteen, kansalaisopistojen asemaan osana kunnallisia sivistyspalveluja ja yksityisten opistojen asemaan**
  - **kesäyliopistot: alueelliseen yhteistyöhön ja työnjakoon muiden vst-oppilaitosten ja aikuisoppilaitosten kanssa sekä avoimen korkeakouluopetuksen järjestämismahdollisuuksiin ja muuhun korkeakouluyhteistyöhön**
  - **liikunnan koulutuskeskukset: urheiluopistojen koulutusta ja verkostoyhteistyötä koskevien linjausten sekä ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamissuosittelujen ja vst-kehittämisohjelman tavoitteiden yhteensovittamiseen**

KEHITTÄMISOHJELMAN 2009-2012 TOISEN VAIHEEN VALMISTELU JO KÄYNNISSÄ

- **Rahoitusjärjestelmän kehittämistyö jatkuu: työryhmä 1.11.2009 perusrahoituksen määräytymistä koskevista uudistuksista deadline 15.3.2010 => VTAE 2011 ja HE2 syksyllä 2010=>voimaan 1.1.2011**
- **Tilasto- ja tietopohja kuntoon: 2-vuotinen hanke asetettu 1.10.2009**
- **Ylläpitämislupien uudistusprosessi käyntiin keväällä 2010: ensimmäisessä vaiheessa kansanopistot ja urheiluopistot - myöhemmin opintokeskukset, kesäyliopistot ja kansalaisopistot**
- **JärjestöRAKE: vapaan sivistystyön valtakunnallisilta järjestöiltä ehdotukset rakenteen ja toiminnan kehittämistä ministeriön 14.10.2009 kirjeellä 4.12.2009 mennessä => jatkotoimet 2010 ja VTAE2011**
- **Laatua ja vaikuttavuutta sekä seuranta koskevista ehdotuksista konkreettinen suunnitelma syksyllä 2009:**
  - **Opetushenkilökunnan kehittämisohjelma <= KAN-arviointi**
  - **Tutkimusohjelma ml. tutkijankoulutus: VST, korkeakoulut, SA**
  - **Näyttötutkintosovellutusten kehittäminen: OPH/VST-toimijat**
  - **Kielitutkintojärjestelmän kehittäminen maahanmuuttajien tarpeisiin**
  - **Opiskelijapalautejärjestelmä ja EIO-opintokirjan tarve ja muoto**
  - **Tieto- ja viestintäteknikan ja oppimisympäristöjen kehittäminen**
  - **Kehittämisohjelman arviointi KAN 2010-2012**

VAPAAN SIVISTYSTYÖN RAHOITUS VTAE 2010 MOM. 29.30.30.

	Valtionosuus	Valtionavustus	Yhteensä
Kansalaisopistot	89 378 000	2 400 000 ⁹	91 778 000
Kansanopistot	48 949 000	2 400 000	51 349 000
Opintokeskukset	12 380 000	1 773 000	14 153 000
Kesäyliopistot	5 136 000	300 000	5 436 000
Yhteensä	155 843 000	6 873 000	162 716 000

VAPAAAN SIVISTYSTYÖN AVUSTUSRAHOITUS VTAE 2010

- **Kansalaisopistot: avustusten kokonaismäärä 2 400 000 euroa, josta lake- ja rake-avustukset ja laatupalkinto/30 000 euroa yhteensä 600 000 euroa, opintoseveliaavustukset 1 480 000 euroa ja ylimääräiset avustukset 320 000 euroa.**
- **Kansanopistot: avustusten kokonaismäärä 2 400 000 euroa, josta lake- ja rake-avustukset 950 000 euroa, opintoseveliaavustukset 1 200 000 euroa ja ylimääräiset avustukset 250 000 euroa.**
- **Kesäyliopistot: avustusten kokonaismäärä 300 000 euroa, josta lake- ja rake-avustuksiin 80 000 euroa, opintoseveliaavustuksiin 120 000 euroa ja ylimääräisiin avustuksiin 100 000 euroa.**
- **Opintokeskukset: avustusten kokonaismäärä 1 773 000 euroa, josta lake-avustuksiin 1 600 000 euroa ja opintoseveliaavustuksiin 173 000 euroa.**
- **Liikunnan koulutuskeskukset: avustusten kokonaismäärä on 3 470 000 euroa, josta lake-avustuksiin 650 000 euroa ja opintoseveliaavustuksiin 20 000 euroa.**

VAPAAN SIVISTYSTYÖN RAHOITUSTYÖRYHMÄN TEHTÄVÄNÄ ON 15.3.2010 MENNESSÄ

Vapaan sivistystyön kehittämissuunnitelman toimeenpanosuunnitelman pohjalta laatia selvitykset ja ehdotukset

- etä- ja monimuoto-opetuksen ja avoimen korkeakouluopetuksen rahoitusperusteista
- taiteen perusopetuksen asemasta ja rahoituksesta
- perustamiskustannusten rahoitusjärjestelmästä ja
- kansalaisopistojen, kansanopistojen ja opintokeskusten rahoitusperusteiden muutostarpeista.

Työryhmän tulee lisäksi

- laatia arvio ehdotusten vaikutuksista valtion talousarvioesitykseen sekä vapaan sivistystyön lainsäädäntöön ja
- laatia kuvaus ja arvio valtionosuusrahoituksen ja avustusjärjestelmän muodostamasta kokonaisuudesta ja sen toimeenpanon vaikutuksista.

Työryhmä on perustanut kolme jaostoa: kansalaisopistot, kansanopistot ja opintokeskukset

VAPAAN SIVISTYSTYÖN TILASTOT JA TIETOPOHJA

Kehittämishankkeen tehtävänä on vapaan sivistystyön kehittämisohjelman toimeenpanosuunnitelman pohjalta kaudella 1.11.2009-30.8.2011

- selvittää vapaan sivistystyön rahoituksen, ohjauksen, seurannan ja kehittämisen edellyttämät tietotarpeet,
- tehdä esitys tilasto- ja tietopohjan sisältöjen ja tiedonkeruun kehittämisestä, sekä
- selvittää esityksen kustannusvaikutukset.

Työssä tulee ottaa huomioon opetushallinnon meneillään olevat muut tietohallinnon kehittämishankkeet.

OPETUSMINISTERIÖN EHDOTUS LAATU- JA KEHITTÄMISAVUSTUSTEN JAON POHJANA OLEVISTA TAVOITTEISTA/LÄHTÖKOHDAT

- **Tavoitteet sovitaan kaudelle 2010-2012**
- **Tavoitteet a) koko vapaalle sivistystyölle yhteisiä (elinikäinen oppiminen ja koulutusmahdollisuuksien saavutettavuus) ja b) oppilaitosryhmälle erityisiä**
- **Lake-rahoitus avustuksina kaudella 2010-2012 ja mahdollisesti osaksi laskennallista rahoitusta tietopohjan kehittyessä 2013=>**
- **OPM pyytänyt 2.12.2009 päivätyllä kirjeellä oppilaitosryhmiä ja ylläpitäjiä edustavilta valtakunnallisilta järjestöiltä palautteet tavoiteesityksestä 11.12.2009 mennessä (poislukien urheiluopistot)**
- **Lake-avustukset haettavaksi viikolla 51 ja ministeriöön 31.1.2010 mennessä ja jaetaan "kiireellisyysjärjestyksessä" helmi-maaliskuussa**
- **Hakemukset jäsenneyllä lomakkeella, jonka perusteluksi oppilaitoksen kehittämisohjelma 2010-2012, josta käy ilmi esitetyn laatu- ja kehittämishankkeen asema osana kehittämisohjelmaa**

OPETUSMINISTERIÖN EHDOTUS LAATU- JA KEHITTÄMISAVUSTUSTEN JAON POHJANA OLEVISTA TAVOITTEISTA/KANSALAIPOISTOT

- **Elinikäisen oppimisen tavoite/yhteinen: a) eri väestöryhmien sivistys- ja osaamistarpeisiin monipuolisesti vastaava koulutustarjonta, b) hakeva toiminta ja koulutusmahdollisuuksia koskeva tiedotustoiminta ja c) aikuisopiskelussa aliedustettujen ryhmien ja erityisryhmien koulutusmahdollisuudet.**
- **Vapaan sivistystyön tarjoamien koulutusmahdollisuuksien saavutettavuutta koskeva tavoite/yhteinen: a) opintoihin osallistumisen alueellisen saavutettavuuden varmistaminen, b) eri kieliryhmien huomioonottaminen toiminnassa ja c) erityistä tukea tarvitsevien ryhmien koulutukseen pääsyn edistäminen.**
- **Kansalaisopistojen erityiset tavoitteet: a) tietoyhteiskunnan kansalaisvalmiudet, b) hyvinvointi ja terveys, c) monikulttuurisuus ja d) kestävä kehitys. Vuonna 2010 jaetaan vielä aiempien vuosien tapaan laatupalkinto.**
- **2010 laatu- ja kehittämisavustuksiin 575 000 euroa ja 25 000 euroa laatupalkintoihin.**
- **Kansalaisopistojen hakemukset laatu- ja kehittämisavustuksista opetusministeriöön 31.1.2010 mennessä. Hakemuslomakkeen perusteluksi kansalaisopiston kehittämisohjelma kaudelle 2010–2012, josta käy ilmi esitetyn laatu- ja kehittämistyön asema osana kehittämisohjelmaa.**

OPETUSMINISTERIÖN EHDOTUS LAATU- JA KEHITTÄMISAVUSTUSTEN JAON POHJANA OLEVISTA TAVOITTEISTA/KANSANOPISTOT

- Elinikäisen oppimisen tavoite/yhteinen: a) eri väestöryhmien sivistys- ja osaamistarpeisiin monipuolisesti vastaava koulutustarjonta, b) hakeva toiminta ja koulutusmahdollisuuksia koskeva tiedotustoiminta ja c) aikuisopiskelussa aliedustettujen ryhmien ja erityisryhmien koulutusmahdollisuudet.
- Vapaan sivistystyön tarjoamien koulutusmahdollisuuksien saavutettavuutta koskeva tavoite/yhteinen: a) opintoihin osallistumisen alueellisen saavutettavuuden varmistaminen, b) eri kieliryhmien huomioonottaminen toiminnassa ja c) erityistä tukea tarvitsevien ryhmien koulutukseen pääsyn edistäminen.
- Kansanopistojen erityiset tavoitteet: a) nuorten syrjäytymiskehitystä estävä ja koulutusjärjestelmän nivelvaiheisiin liittyvä toiminta, b) kansanopistojen verkostoyhteistyön kehittäminen sekä c) internaattipedagogiikan sekä uusien koulutusmallien ja opetusmuotojen kehittäminen.
- Vuonna 2010 laatu- ja kehittämisavustuksiin 700 000 - 750 000 euroa ja 200 000 - 250 000 euroa käytettäväksi rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseen.
- Kansanopistojen hakemukset laatu- ja kehittämisavustuksista opetusministeriöön 31.1.2010 mennessä. Hakemuslomakkeen perusteluksi kansanopiston kehittämisohjelma kaudelle 2010–2012, josta käy ilmi esitetyn laatu- ja kehittämistyön asema osana kehittämisohjelmaa.

OPETUSMINISTERIÖN EHDOTUS LAATU- JA KEHITTÄMISAVUSTUSTEN JAON POHJANA OLEVISTA TAVOITTEISTA/KESÄYLIOPISTOT

- **Elinikäisen oppimisen tavoite/yhteinen: a) eri väestöryhmien sivistys- ja osaamistarpeisiin monipuolisesti vastaava koulutustarjonta, b) hakeva toiminta ja koulutusmahdollisuuksia koskeva tiedotustoiminta ja c) aikuisopiskelussa aliedustettujen ryhmien ja erityisryhmien koulutusmahdollisuudet.**
- **Vapaan sivistystyön tarjoamien koulutusmahdollisuuksien saavutettavuutta koskeva tavoite/yhteinen: a) opintoihin osallistumisen alueellisen saavutettavuuden varmistaminen, b) eri kieliryhmien huomioonottaminen toiminnassa ja c) erityistä tukea tarvitsevien ryhmien koulutukseen pääsyn edistäminen.**
- **Kesäyliopistojen erityiset tavoitteet: avointa yliopisto-opisto-opiskelua tukevan opintoneuvonnan kehittäminen.**
- **Vuonna 2010 laatu- ja kehittämisavustuksiin 80 000 euroa.**
- **Kesäyliopistojen hakemukset laatu- ja kehittämisavustuksista opetusministeriöön 31.1.2010 mennessä. Hakemuslomakkeen perusteluksi kesäyliopiston kehittämisohjelma kaudelle 2010–2012, josta käy ilmi esitetyn laatu- ja kehittämistyön asema osana kehittämisohjelmaa.**

OPETUSMINISTERIÖN EHDOTUS LAATU- JA KEHITTÄMISAVUSTUSTEN JAON POHJANA OLEVISTA TAVOITTEISTA/OPINTOKESKUKSET

- **Elinikäisen oppimisen tavoite/yhteinen: a) eri väestöryhmien sivistys- ja osaamistarpeisiin monipuolisesti vastaava koulutustarjonta, b) hakeva toiminta ja koulutusmahdollisuuksia koskeva tiedotustoiminta ja c) aikuisopiskelussa aliedustettujen ryhmien ja erityisryhmien koulutusmahdollisuudet.**
- **Vapaan sivistystyön tarjoamien koulutusmahdollisuuksien saavutettavuutta koskeva tavoite/yhteinen: a) opintoihin osallistumisen alueellisen saavutettavuuden varmistaminen, b) eri kieliryhmien huomioonottaminen toiminnassa ja c) erityistä tukea tarvitsevien ryhmien koulutukseen pääsyn edistäminen.**
- **Opintokeskusten erityiset tavoitteet: a) yhteiskunnallisen osallistumisen ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja monipuolistaminen, b) yhteisön ja yksilön hyvinvoinnin ja elämänhallintataitojen lisääminen sekä c) kestävän kehityksen ja monikulttuurisuuden vahvistaminen.**
- **Vuonna 2010 laatu- ja kehittämisavustuksiin 1 600 000 euroa.**
- **Opintokeskusten hakemukset laatu- ja kehittämisavustuksista opetusministeriöön 31.1.2010 mennessä. Hakemuslomakkeen perusteluksi opintokeskuksen kehittämisohjelma kaudelle 2010–2012, josta käy ilmi esitetyn laatu- ja kehittämistyön asema osana kehittämisohjelmaa.**

LIIKUNNAN KOULUTUSKESKUKSET

- **Liikunnan koulutuskeskusten avustukset sisältyvät opetusministeriön pääluokan lukuun 29.90. ja pääosa avustuksista käytetään perustamiskustannuksiin**
- **Vuonna 2010 liikunnan koulutuskeskuksille osoitetaan laatu- ja kehittämisavustuksiin 650 000 euroa ja opintoseteliavustuksiin 20 000 euroa**
- **Liikunnan koulutuskeskusten osalta lake-avustusten jaossa erityisenä tavoitteena ovat: a) lasten ja nuorten liikuntakasvatus, b) seura- ja järjestötoimintaa palveleva koulutus (kansalaistoiminnan tuki), c) valmennustoiminta ml. huippu-urheilun koulutuksen kehittäminen sekä d) terveyttä ja hyvinvointia edistävän liikunnan koulutus.**